

Jak psát a mluvit o lidech s postižením

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Pracujete v médiích? Natáčíte nebo píšete reportáž o člověku s postižením? V takovém případě doporučujeme vycházet z těchto zásad:

1. Používejte slovo „člověk“ nebo „lidé“ na prvním místě.

- Pokud používáte spojení „postižený člověk“, dáváte tím důraz na jeho postižení, vhodnější je termín „člověk s postižením“.

Nepoužívejte jednoslovné termíny.

- Pokud uvádíte jednoslovné termíny, jako „vozíčkář“ nebo „neslyšící“, charakterizujete člověka jen prostřednictvím jeho postižení. Vhodnější je užít slovo „člověk“ na prvním místě, například. „člověk, který se pohybuje na vozíku“ nebo „člověk, který je neslyšící“.

Pozor! Někteří lidé s postižením s touto zásadou nesouhlasí. Pokud to situace umožňuje, zeptejte se, jaké termíny preferují.

2. Nepoužívejte spojení „člověk se zdravotním postižením“, ale pouze „člověk s postižením“

- Slovo „zdravotní“ je spojené s medicínským modelem postižení, který vnímá člověka zejména prostřednictvím jeho zdravotního stavu.

Pozor! I zde platí, že někteří lidé s postižením s touto zásadou nesouhlasí. Zjistěte jejich názor.

3. Neoznačujte lidi s postižením vždy jako „pacienty“

- To, že má člověk postižení, automaticky neznamená, že je nemocný.

4. Zmiňujte se o postižení, jen pokud je součástí příběhu.

- Postižení člověka bude vhodné uvést, pokud se například dotazujete člověka pohybujícího se na vozíku na přístupnost vlaků apod.

5. V kontextu příběhu zvažte, zda je nutné lidi s postižením litovat nebo heroizovat.

- Není vhodné člověka **automaticky** litovat jen z důvodu jeho postižení.
- Není vhodné člověka **automaticky** heroizovat jen z důvodu jeho postižení, ne každý člověk s postižením totiž vnímá svůj život jako boj plný překážek.

6. Vyhněte se dramatickým termínům

- Je vhodné nepoužívat termíny navozující dojem dramatičnosti, například „trpí postižením“, „je upoután na vozík“.

7. Nepoužívejte nevhodné termíny

- Některé, dříve běžně užívané termíny jsou již považovány za zastaralé nebo zavádějící, například „čtení ze rtů“ nebo „znaková čeština“.
- Některé termíny jsou dokonce lidmi s postižením vnímány jako urážlivé, například „mentální retardace“, „slepý“, „hluchý“ atd.

Zde je několik příkladů:

 NEVHODNÉ:	 VHODNÉ:
postižený člověk	člověk s postižením
invalida	člověk s postižením
vozíkář	člověk pohybující se na vozíku
mentálně retardovaný	člověk s mentálním postižením
slepý, slepec	člověk, který je nevidomý, nebo člověk se zrakovým postižením
slepecká hůl	bílá hůl
slepecký pes	vodící pes
slepecké písmo	Braillovo písmo
hluchý, hluchoněmý	člověk, který je neslyšící, nebo člověk se sluchovým postižením
znaková řeč	znakový jazyk
čtení ze rtů	odezírání
blázen, šílený, slabomyslný	člověk s psychosociálním postižením, nebo člověk s duševním onemocněním
autista	člověk s autismem, nebo člověk s poruchou autistického spektra
Trpí postižením.	Má postižení.
Je upoután/připoután na vozík.	Pohybuje se na vozíku.

Plnou verzi „Manuálu pro média: Jak psát a mluvit o lidech a s lidmi s postižením“ najdete na webových stránkách www.ochrance.cz